Algemene Intentieverklaring ruimtelijke adaptatie

Def Concept

Definitief Concept
DPNH

5 september 2014
Robert de Graaff
Garmt Arbouw
Jasper Groos

1. De Partijen

1. A, B, … hierna te noemen: 'Marktpartijen, Maatschappelijke Organisaties, Kennis- , Onderwijsinstellingen Die Ondertekenen';
2. C, hierna te noemen: 'Ministerie';
3. M, N, … hierna te noemen: 'Individuele Waterschappen Die Ondertekenen';
4. K, L, … hierna te noemen: 'Individuele Provincies Die Ondertekenen';
5. O, P, … hierna te noemen: 'Individuele Gemeenten Die Ondertekenen';
6. Genoemden onder 2., 3. 4. en 5. samen te noemen: 'Overheden Die Ondertekenen'

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen,

2. constateren dat:

a) Marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennis- , onderwijsinstellingen een *coalition of the willing* willen smeden;
b) overheden[1] samen het beleidsvoorstel 'Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie' hebben voorbereid; het Rijk, IPO, UvW en VNG bereid zijn om voor de beleidsmatige verankering hiervan het 'Bestuursakkoord Deltaprogramma' te sluiten[2];
c) Een *coalition of the willing* van individuele niet-overheden èn individuele overheden de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie en het Bestuursakkoord Deltaprogramma verbreedt en versterkt,

3. onderschijven het belang van klimaatbestendig en waterrobuust (her)ontwikkelen, omdat:

a) steden en dorpen de plekken zijn waar Nederlanders wonen, werken, ondernemen en hun vrije tijd doorbrengen. Dat de stad de motor is van de economie. Dat een goede kwaliteit van de leefomgeving van steden en dorpen daarom essentieel is;
b) door voortgaande verstedelijking de kwetsbaarheid van grote delen van Nederland toeneemt voor de gevolgen van overstromingen, extreem weer, relatieve bodemdaling, stijging van de zeespiegel, een grotere kweldruk en verzilting[3];
c) het bebouwde gebied in Nederland door extreem weer zoals zware regenval, langdurige droogte en hoge temperaturen nu al regelmatig te maken heeft schade aan gebouwen, boven- en ondergrondse infrastructuur, groenvoorzieningen, groter gezondheidsrisico voor bewoners. Een schade die tot 2050 tot tientallen miljarden kan oplopen[4];
d) klimaatverandering en de aanpak daarvan kansen biedt, die benut kunnen worden door slim te investeren, realiseren en beheren; en kansen biedt voor ondernemerschap en innovatie,

4. spreken de volgende intenties uit:

Deel 1: Ambities voor klimaatbestendige stad in 2050 en tussendoelen in 2020

Partijen delen als ambitie voor het stedelijk gebied dat in **2050**, bij hevige neerslag of bij hoog water aan de kust en in rivieren, schade aan gebouwen waar redelijkerwijs mogelijk, wordt

[1] Ministerie van IenM, IPO, UvW, VNG
[2] De koepels ondertekenen het Bestuursakkoord Deltaprogramma. Voor deze intentieverklaring gaan de ondertekenaars er vanuit dat de ondertekenende overheden de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie uitvoeren en in dat kader voor 2020 klimaatbestendigheid van het eigen plangebied analyseren ('weten'), de resultaten van deze analyse vertalen in een gedragen ambitie en een adaptatiestrategie met concrete doelen ('willen') en de beleidsmatige en juridische doorwerking van deze ambitie borgen voor uitvoering ('werken').
[3] DPNH, Knelpuntenanalyse DPNH, 2011
[4] Hoogvliet, Schades door watertekorten en –overschotten in stedelijk gebied, 2012

Def Concept

voorkómen, mensen en diensten de hoofdwegen kunnen blijven gebruiken en de gezondheid niet bedreigd wordt; dat slachtoffers, schade en maatschappelijke ontwrichting, waar redelijkerwijs mogelijk, worden voorkómen; dat in 2050 de waterkwaliteit nog goed is.
Voor perioden van droogte en/of hitte en lage grondwaterstanden delen Partijen de ambitie dat in 2050 aantasting van funderingen, ongelijkmatige zetting en schade aan groen, aantasting van de gezondheid van mensen en van de leefbaarheid van de stad zo veel mogelijk wordt voorkómen en de stedelijke infrastructuren[5] zo veel mogelijk blijven functioneren.

Partijen onderschrijven het doel dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk **2020** *integraal onderdeel* is van beleid en handelen. Partijen ontwikkelen de *kennis* die hiervoor nodig is en die het benutten van de kansen, die de adaptatiestrategie[2] biedt, mogelijk maakt. De partijen in de realisatieketen (overheden en niet-overheden) hebben in 2020 samen werkwijzen ontwikkeld (o.a. voor aanbestedingen), die innovatie op het gebied van klimaatadaptatie mogelijk maken en zo veel mogelijk ruimte bieden voor dialoog tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers.

Overheden Die Ondertekenen zorgen ervoor dat in 2020 de uitkomsten van de analyse, de ambities, concrete doelen en de adaptatiestrategie die zij in het kader van de implementatie van de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie (zie bijlage 1) opstellen[6] bij derden bekend zijn.

Partijen bevorderen, waar mogelijk, *draagvlak* voor deze gezamenlijk te stellen ambities, concrete doelen en adaptatiestrategie.

Deel 2: Governance Klimaatbestendige Stad

Partijen hebben de intentie samen te bouwen aan de klimaatbestendige stad door (voor zover van toepassing vanuit de eigen rol):

- klimaatmitigatie en -adaptatie, ruimtelijke kwaliteitsopgaven, economie, leefbaarheid en gezondheid te zien als één stedelijke opgave die om integrale oplossingen vraagt;
- het water in de stad in beschouwing te nemen als één systeem, waarvan de onderdelen grond-, hemel-, oppervlakte-, en afvalwater samenhangen, zowel onderling en als in hun relatie tot de openbare ruimte: kwantitatief en kwalitatief, functioneel en financieel;
- bij financiële berekeningen en afwegingen uit te gaan van een tijdshorizon die past bij de levensduur van de objecten (Life Cycle Costs) en daarbij de gevolgen van klimaatverandering te betrekken;
- potentiële maatregelen voor klimaatbestendigheid[7] standaard te verwerken in ontwerpend onderzoek, ontwerpen, ruimtelijke plannen, beheer en onderhoud;
- waar mogelijk, burgers en burgerinitiatieven op het gebied van klimaatadaptatie te stimuleren en versterken;
- ondersteunen initiatiefnemers van gebiedsontwikkelingsprojecten (bestaande stad en nieuwbouw) met het vroegtijdig in overleg gaan en inbrengen van beschikbare kennis over bodem, het watersysteem en ondergrond;
- aan te sporen tot innovatie en co-creatie en daaraan zelf bij te dragen door vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid kennis en ervaringen over klimaatadaptatie te ontwikkelen en delen met partners en in samenwerkingsverbanden;
- in samenwerkingsverbanden initiatieven te ontwikkelen om bij gebiedsontwikkeling kansrijke maatregelen voor klimaatbestendigheid te ontdekken en toe te passen, door bijvoorbeeld het sluiten van regionale/lokale *deals* over ruimtelijke adaptatie in concrete projecten of programma's.

[5] zoals de verkeers-, afvalwater-, drinkwater-, gas-, elektriciteits-, ICT- en datainfrastructuur
[6] De overheden gaan aan de slag met de stappen 'weten', 'willen' en 'werken' en organiseren daarbij draagvlak. In deze intentieverklaring verklaren de partijen hieraan vanuit hun eigen rol bij te willen dragen.
[7] Zie 'Handreiking Ruimtelijke Adaptatie'

Bijconcept

Marktpartijen, Maatschappelijke Organisaties, Kennis- , Onderwijsinstellingen Die Ondertekenen:

- besteden in diensten en producten op het gebied van onderzoek, onderwijs, plannen, realisatie, beheer en onderhoud van ruimtelijke initiatieven en hun corporate communicatie actief aandacht aan klimaatadaptatie;
- stimuleren onderwijs en onderzoek voor verdere ontwikkeling van kennis ten behoeve van klimaatadaptatie van het stedelijke gebied.

Overheden Die Ondertekenen:

- delen de bevindingen uit analyse van effecten van klimaatverandering met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties en informeren hen over maatregelen die zij zelf kunnen treffen;
- beschrijven in ruimtelijke plannen, indien analyse van effecten van klimaatverandering hiertoe aanleiding geeft, de wijze waarop klimaatadaptatie is opgenomen in het betreffende plan.

Individuele Gemeenten Die Ondertekenen:

- spannen zich samen met andere partijen (zoals het waterschap) in om te voorkomen dat de gezondheid van de inwoners van de gemeente wordt aangetast en de leefbaarheid van het stedelijk gebied afneemt door klimaatverandering.

Individuele Waterschappen Die Ondertekenen:

- zoeken voor ruimtelijke adaptatie waar mogelijk naar synergie tussen eigen plannen en andere ruimtelijke ontwikkelingen in de stedelijke omgeving.

Slotbepalingen

Deze intentieverklaring treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt tot 31 december 2020. De intentieverklaring kan worden ondertekend in meerdere exemplaren. Ieder ondertekend exemplaar wordt geacht een origineel exemplaar te zijn en alle exemplaren gezamenlijk vormen een en dezelfde intentieverklaring. De handtekeningpagina van ieder exemplaar kan worden toegevoegd aan ieder ander exemplaar om de volledig ondertekende intentieverklaring te vormen. De intentieverklaring en/of de handtekeningpagina's kunnen via e-mail of fax tussen partijen worden uitgewisseld en een via e-mail of fax uitgewisselde handtekening van iedere partij wordt geacht een originele handtekening te zijn.
Het ministerie van IenM evalueert in 2017 met Partijen de intentieverklaring en doet Partijen een voorstel voor het vervolg. Alle in deze intentieverklaring genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.
Partijen komen overeen dat de afspraken van deze intentieverklaring niet in rechte afdwingbaar zijn.

Ondertekening

Getekend te Utrecht op 9 oktober 2014
<organisaties en namen>

Definitief concept

Bijlage 1: Voorstel Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie (Deltaprogramma 2015 versie 23 mei 2014)

NB: deze tekst wordt vervangen door de definitieve tekst zodra deze openbaar is.

De deltacommissaris stelt voor over ruimtelijke adaptatie te beslissen dat:

- Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen de gezamenlijke ambitie vastleggen dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht en bij (her)ontwikkelingen geen extra risico op schade en slachtoffers ontstaat voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is;
- klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk 2020 onderdeel is van het beleid en handelen van deze partijen, door bij hun regionale en lokale ruimtelijke afwegingen de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid van het eigen plangebied te analyseren ('weten'), de resultaten van deze analyse te vertalen in een gedragen ambitie en een adaptatiestrategie met concrete doelen ('willen') en de beleidsmatige en juridische doorwerking van deze ambitie te borgen voor uitvoering ('werken');
- ieder van deze partijen aan de overeengekomen gezamenlijke ambitie invulling geeft op basis van de eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- deze partijen hiervoor een aantal generieke uitgangspunten hanteren, zoals beschreven in onderstaande toelichting en bijlage xx;
- de watertoets zijn wettelijke verankering als procesinstrument behoudt en de toepassing vroeg in het ruimtelijk proces plaatsvindt;
- de overheden gezamenlijk de Handreiking ruimtelijke adaptatie en een Stimuleringsprogramma ruimtelijke adaptatie beschikbaar stellen als ondersteunende instrumenten voor het realiseren van de ambitie;
- het Rijk ervoor zorgt dat nationale vitale en kwetsbare functies uiterlijk in 2050 beter bestand zijn tegen overstromingen (zie interdepartementale afspraken in bijlage xx) en daarvoor zo nodig in 2020 of zoveel eerder als mogelijk beleid en regelgeving heeft vastgesteld;
- in 2017 en daarna regelmatig in het Deltaprogramma een evaluatie plaatsvindt over de voortgang van de klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting en de instrumenten die beschikbaar zijn om de ambitie te realiseren.

Toelichting op de generieke uitgangspunten

Weten, willen, werken

Rijk, provincies en gemeenten geven samen met de waterschappen een regionale en lokale uitwerking aan de ambitie. Zij doorlopen hiervoor eventueel samen met maatschappelijke organisaties en marktpartijen drie stappen aan de hand van de volgende generieke uitgangspunten:

1. 'weten': analyse van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid van het (plan)gebied en de functies. Deze analyse vindt - voor zover de gegevens beschikbaar zijn - plaats binnen de bandbreedte van de deltascenario's en met de meest recente datasets die hieraan ten grondslag liggen, met 2030 en 2050 als richtjaren. De overheden kiezen voor deze analyse een passend schaalniveau.
2. 'willen': vertaling van de bedreigingen en kansen uit de analyse in een gedragen ambitie en adaptatiestrategie. De overheden formuleren hiervoor concrete doelen. Zij leggen een relatie tussen de adaptatiestrategieën op regionale en lokale schaal en waarborgen de samenhang met de voorkeursstrategieën voor waterveiligheid en zoetwater van het Deltaprogramma.
3. 'werken': beleidsmatige en juridische doorwerking van de ambitie. Iedere overheid geeft aan hoe de ambitie doorwerkt in het eigen beleid (voor het gehele fysieke domein), ruimtelijke plannen en verordeningen, business cases, uitvoering, beheer en 'groot' onderhoud.

Monitoring en evaluatie

In het kader van het Deltaprogramma wordt jaarlijks in beeld gebracht in hoeverre de klimaatbestendige en waterrobuuste ruimtelijke inrichting van het bebouwd gebied en de vitale en

Def Concept

kwetsbare sectoren onderdeel is van het handelen van de partijen. In 2017 vindt een evaluatie plaats over de voortgang, die ook ingaat op de vraag of aanvullend instrumentarium nodig is om de ambitie te bereiken. Het Rijk en de koepels zorgen samen voor het ontwerp en de uitvoering van het monitoringsprogramma en de evaluatie en zorgen daarbij voor afstemming met andere meetmomenten, zoals de benchmarks in de waterketen.

Def concept